

Aktuality z Bruselu

V Bruseli sa začiatkom januára uskutočnilo v tomto roku prvé zasadanie Sekcie pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru. Jeho zástupcovia riešili ciele v oblasti obnovy prírody.

Riaditeľ Odboru poľnohospodárstva a služieb Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory sa 10. januára 2023 zúčastnil zasadania Sekcie pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (ďalej sekcia NAT EHSV), ktorá diskutovala a schvaľovala stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV) k návrhu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o obnove prírody.

Ciele nariadenia

Návrhom nariadenia o obnove prírody sa stanovuje všeobecný cieľ: prispieť k nepretržitej, dlhodobej a trvalej obnove biologicky rozmanitej a odolnej prírody vo všetkých suchozemských a morských oblastiach EÚ, a to prostredníctvom obnovy ekosystémov a prispieť k dosiahnutiu cieľov Únie v oblasti zmiernenia zmeny klímy a adaptácie na ňu a rovnako k splneniu medzinárodných záväzkov Únie.

Niektoré z cieľov a ukazovateľov stanovených v tomto návrhu chcú zlepšiť súlad medzi opatreniami v oblasti biodiverzity a opatreniami v iných oblastiach politik EÚ. Medzi tieto politiky patrí aj nová Spoločná poľnohospodárska politika (ďalej len „SPP“), stratégia Z farmy na stôl a Spoločná rybárska politika.

Týmto nariadením sa stanovuje rámec, na základe ktorého členské štáty bezodkladne zavedú účinné opatrenia na obnovu, ktoré sa zamerajú na jednotlivé oblasti a ktoré budú do roku 2030 spoločne pokrývať aspoň 20 % pevninských a morských oblastí Únie a do roku 2050 všetky ekosystémy, ktoré potrebujú obnovu.

Obnova poľnohospodárskych ekosystémov

Členským štátom sa stanovujú povinnosti nielen pri obnove suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov, morských ekosystémov, obnove mestských ekosystémov, obnove prirodzeného prepojenia riek a prírodných funkcií súvisiacich záplavových oblastí, obnove populácií opelovačov, obnove lesných ekosystémov, ale aj pri obnove poľnohospodárskych ekosystémov.

V členských štátoch sa nariadenie bude uplatňovať prostredníctvom národných plánov obnovy prírody, ktoré predložia Európskej komisii do 24 mesiacov od dátumu nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia.

Návrh nariadenia v prílohe č. VII uvádza aj návrhy opatrení, ktoré by mali členské štáty realizovať. Medzi tie, ktoré by mohli mať významný dopad na poľnohospodárstvo, patria napríklad nasledujúce:

- Zavádzanie krajinných prvkov s vysokou úrovňou diverzity na ornej pôde a intenzívne využívaných trávnych porastoch, ako sú nárazníkové zóny, medze s pôvodnými kvetmi, živé ploty, stromy, lesíky, oporné múry, rybníky, koridory biotopov a spojovacie prvky na uľahčenie pohybu v biotope atď.
- Zväčšenie poľnohospodárskej plochy s agroekologickým hospodárením, ako sú ekologické poľnohospodárstvo alebo agrolesníctvo, súčasné pestovanie viacerých plodín a ich striedanie, integrovaná ochrana proti škodcom a integrované hospodárenie so živinami.
- Prípadné zníženie intenzity pastvy alebo obmedzenie režimov kosby na trávnych porastoch a obnova extenzívnej pastvy s domácimi hospodárskymi zvieratami a extenzívnych režimov kosby tam, kde sa od nich upustilo.
- Zastavenie alebo obmedzenie používania chemických pesticídov, ako aj chemických hnojív a živočíšneho hnoja.
- Zastavenie preorávania trávnych porastov a vysievania semien produktívnych tráv.

Prijaté stanovisko

Sekcia NAT EHSV na zasadaní 10. januára 2023 prijala k tomuto návrhu vyvážené stanovisko, zohľadňujúce obavy poľnohospodárov z možných dopadov na ich hospodárenie. Vyberáme z neho tie najzásadnejšie úseky:

Pokiaľ ide o finančné aspekty, Európskych hospodársky a sociálny výbor žiada, aby sa vopred posúdila presná plocha poľnohospodárskej pôdy, lesov a vodných tokov, na ktorú sa vzťahujú návrhy nariadenia. EHSV okrem toho upozorňuje Komisiu na finančnú potrebu spôsobenú nutnosťou odškodniť poľnohospodárov postihnutých stratou ich produkčnej plochy. Celkovo EHSV vyjadruje znepokojenie nad nákladmi na takýto projekt a schopnosťou členských štátov na ne reagovať.

EHSV konštatuje, že väčšina cieľov obnovy sa týka súkromnej poľnohospodárskej pôdy. Úspešná realizácia cieľov bude preto možná len s úplným súhlasom poľnohospodárov. Dodatočné regulačné obmedzenia predstavujú riziko ďalšieho obmedzenia už aj tak prísne regulovaných poľnohospodárskych činností. EHSV zdôrazňuje, že ochrana biodiverzity nesmie pre poľnohospodárov a vlastníkov lesov predstavovať záťaž z hospodárskeho hľadiska. Poskytovanie tohto „verejného statku a verejných hodnôt“ sa pre poľnohospodárov musí skôr stať zaujímavou príjmovou príležitosťou.

EHSV vyjadruje znepokojenie nad cieľom pokryť 10 % využívanej poľnohospodárskej plochy krajinnými prvkami s vysokým stupňom rozmanitosti. Začiatok roka 2022 nám osobitne pripomenul dôležitosť potravinovej sebestačnosti pri riešení mnohých budúcich rizík. Pokrytie 10 % využívanej poľnohospodárskej plochy by však určite zabezpečilo zlepšenie biodiverzity, ktorá je nevyhnutná pre poľnohospodársku produktivitu, ale viedlo by aj k značnej strate výnosov. Bolo by preto vhodné nezameriavať cieľ 10 % len na poľnohospodárske pozemky, ale rozptýliť ho aj na ich okolie. Napríklad okraje ciest a okraje poľných ciest sú pre biodiverzitu veľmi zaujímavé. Na týchto plochách by sa mohli nachádzať kvetinové pásy priaznivé pre opelovače a užitočné organizmy.

EHSV varuje pred rizikom chýbajúcej generačnej výmeny v poľnohospodárstve. Stanovenie cieľov nezlučiteľných s realitou poľnohospodárskeho života povedie k veľkým finančným ťažkostiam pre toto odvetvie, ktoré už teraz zápasí s prípravou nových odborníkov. Komisia musí venovať osobitnú pozornosť finančnému vplyvu na tieto poľnohospodárske podniky s cieľom zabezpečiť dlhodobú životaschopnosť a zároveň podporovať rozvoj postupov, ktoré zohľadňujú klimatické otázky.

Na záver je potrebné poznamenať, že stanoviská EHSV majú pre Európsku komisiu a Európsky parlament poradnú úlohu. Musia sa však nimi zaoberať a reagovať na ne. Spolu so stanoviskami členských štátov a lobingom poľnohospodárskych samospráv (napríklad COPA COGECA) tak vplývajú na výsledok práce rozhodujúcich európskych inštitúcií, ktorá má dopad na nás všetkých.